

ralia, ut constat ex 1. 2, quæst. 63, art. 3 et 4, et 2. 2, quæst. 6 et 24.

CAPUT II.

GRATUITUM ET SUPERNATURALE AUXILIUM AD HOS ACTUS SUPERNATURALES EST NECESSARIUM.

1. Ex doctrina præcedentis capituli, constat esse homini necessarium divinum ac supernaturale auxilium ad hos actus supernaturales efficiendos. Quæ veritas est etiam de fide certa, et contra Pelagium definita in Concilio Milevitano, canone tertio, et quarto, et quinto; et in Concilio Africano, tempore Bonifacii I, c. 78, 79 et 80; et in Concilio Tridentino, sess. 6, a can. 1, usque ad 4. In quibus locis non quidem habetur expressum nomen auxilii; sunt autem alia æquivalentia, ut est, *adjutorium divinum, vocatio, et inspiratio divina, et gratia adjuvans*. Quæ omnia nomine auxilii Theologi comprehendunt. Est enim auxilium, si generalem vocis significationem attendamus, omne id quo aliquis juvatur ad aliquid faciendum, quod vel solus facere non posset, vel ægre ac difficulter posset; is autem qui auxilium præbet, proprie est auxilians, seu auxiliator, et interdum solet etiam nomen auxilii recipere, quomodo milites solent auxilium belli appellari. Diximus autem hos supernaturales actus humanas vires superare; hinc ergo fit consequens, indigere hominem alterius ope et auxilio ad hos actus eliciendos, non quia sine illo ægre posset, sed quia omnino non posset sola sua virtute illos efficere; hoc autem auxilium nullus præstare potest, nisi solus Deus, quia, *neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus* (1 Cor. 3); et alia similia testimonia sunt frequentia in Scripturis. Et ratio est, non solum quia Deus est causa prima a qua homo essentialiter pendet in omni genere actionis, sed etiam quia hi actus supernaturales præcipue sunt in intellectu et voluntate, in quas potentias nulla creatura potest intrinsece influere ad earum vitales actus exercendos, nisi solus Deus, ut in 1 p. docet divus Thomas. Et præterea (quod ad rem proxime spectat) quia hi actus supernaturales sunt divini ordinis, et eximie quædam participationes divinæ cognitionis et dilectionis, et animam cum Deo maxime uniunt, ejusque sanctificationem suo modo operantur, ac denique ad divinam gratiam disponunt, et ejus fructus

existunt; solus autem Deus est qui possit animam sibi intime unire, suorumque honorum participem efficere, et gratiam ac sanctitatem ut principalis ejus auctor conferre; ipse ergo esse debet auxiliator noster in his actibus efficiendis; est ergo auxilium divinum ad eos necessarium.

2. *Error Pelagii declaratur.* — Est autem circa veritatem hanc imprimis considerandum, hic non solum esse sermonem de auxilio externo, quod in sola prædicatione, et mandatorum vel consiliorum propositione consistit; sed maxime de interiori auxilio, quo Deus interius animam illuminat, et ad se attrahit, et convertit, et adjuvat ut convertatur; Pelagius enim non negavit priora auxilia, imo et divinam revelationem esse necessariam asseruit; sed in eo erravit, quod existimavit, proposita lege et veritatis prædicatione, hominem suo naturali arbitrio ac lumine esse sibi sufficientem ad credendum et operandum quidquid est ad salutem necessarium; et propterea damnatus est in Concilio supra citatis, et ab Innocentio, et Cœlestino in epistolis citatis capite præcedenti; et ita exponit hunc errorem Pelagii Augustinus frequenter, præsertim epistola 105 et sequentibus, et Hieronymus, dicta epist. 66 ad Cæsiphontem.

Secundo, est observandum non solum de fide hoc divinum auxilium esse nobis utile ad hos actus efficiendos, sed etiam esse simpliciter necessarium; illud enim prius adeo est per se evidens, ut eam Pelagius, qui prius gratiam Dei simpliciter negaverat, postea admonitus, facile inductus fuerit ad gratiam Dei confitendam; tamen, ut Augustinus refert epistola 106, subdole intelligebat eam esse nobis utilem, non vero necessariam simpliciter ad operandam justitiam; propter quod etiam damnatus est in prædictis Conciliis; quorum definitiones comprehendit Concilium Tridentinum, sess. 6, can. 2.

3. *Aliter est auxilium gratiæ necessarium ad supernaturales actus, quam ad naturales.* — Tertio observanda est differentia quæ in hoc versatur inter hos actus supernaturales et actus bonos naturales; ad utrosque enim est auxilium gratiæ necessarium, sed diverso modo; nam respectu naturalium actuum non est gratia necessaria ad singulos actus exercendos, est tamen necessaria ad servandam totam naturalem legem, et ad vitanda peccata, etiam contra legem naturæ, cum aliqua stabilitate, seu longo tempore, ut Theologi

aiunt. Sed de hoc gratiæ et auxiliorum genere nihil hic dicere necesse est, quia non refert ad scopum præsentis controversiæ, quo hæc omnia tendunt.

At vero respectu actuum supernaturalium, auxilium gratiæ necessarium est ad singulos actus; quod maximum argumentum est eos esse supernaturales. Est autem in hoc sensu hæc veritas tradita ac definita in prædictis Pontificum et Conciliorum decretis, ut facile legenti constabit; nunc solum expendemus verba Concilii Tridentini, sess. 6, can. 3: *Si quis dixerit, sine præveniente Spiritu Sancti inspiratione atque ejus adjutorio, hominem credere, sperare, diligere aut penitere posse, sicut oportet ut ei justificationis gratia conferatur, anathema sit.* Ubi primum considero non dixisse Concilium: Si quis dixerit posse hominem sæpius aut frequenter credere, diligere, etc., sed simpliciter, *credere, aut diligere*, cum tamen hæc singulis actibus perfici possint; docet ergo neque unum actum ex his posse hominem sine gratiæ auxilio perficere, et consequenter ad singulos esse auxilium gratiæ necessarium. Deinde animadverto justificationis gratiam, per unum actum fidei et dilectionis obtineri posse; definit autem Concilium non posse hominem sine gratia exercere hos actus, ita ut sufficiant ad justificationem; ergo intelligit de singulis actibus, qui in suo ordine possunt ad justitiam proxime disponere.

Ad quos actus Augustinus sentiat necessario requiri gratiam Dei. — Atque hoc sensu tradiderunt expresse doctrinam hanc contra Pelagium Hieronymus, in dicta epistola, et in dialogis contra Pelagium; et Augustinus, lib. 1 de Gratia Christi, c. 3, et l. 1 cont. duas epist. Pelag., c. 2 et 3, et l. 2, c. 8 et 9, et l. 3, c. 8, et l. 1 contra Julian., in fine, quibus locis et aliis innumeris ita videtur exaggerare necessitatem auxilii divini ad nostra opera, ut etiam ad singulos actus naturales moraliter bonos eam amplificare videatur, ita ut liberum arbitrium sine auxilio gratiæ ad nullum opus bonum valeat, sed tantum ad malum. Quam sententiam docuit, et Augustino attribuit ex Scholasticis Gregorius Ariminensis, quem pauci secuti sunt; nam ea sententia a cæteris fere Theologis merito rejecta est; tum quia non sine causa addiderunt Concilia illam particulam, *sicut oportet*, sed ut significarent, ad efficiendum actus ordinis naturalis, non esse ita necessarium gratiæ auxilium; tum etiam quia revera non reperitur in

his actibus ea ratio necessitatis quæ est in supernaturalibus, quia illi non sunt ordinis superioris, sicut sunt reliqui. Sed hoc alterius est negotii; solum enim obiter tactum est, propter Augustinum, qui aliis locis satis explicuit, cum ad singula opera bona dicitur gratia necessaria, sermonem esse *de operibus* (ut ipse ait) *pietatis*, quæ non solum in ordine ad finem naturæ bona sunt, sed etiam in ordine ad finem supernaturalem, ad quem etiam comparandum de se sunt utilia, quod non habent nisi opera supernaturalia, vel supernaturali modo facta. Ita fere interpretatur Augustinus, l. 1 de Grat. Christi, c. 13 et 26, lib. de Don. persev., cap. 13, et lib. de Grat. et lib. arbitr., c. 17, et l. 4, cont. Julian., c. 3, in fine.

4. *Auxilium hoc esse gratuitum.* — Quarto, observandum est non solum esse de fide certum, indigere nos ad supernaturalia opera auxilio supernaturali, sed etiam auxilio gratuito, id est, quod sit donum a Deo gratis nobis collatum; hæc enim duo non sunt omnino idem; nam ut auxilium sit gratuitum, non satis est quod sit supernaturale, sed oportet ut etiam gratis detur, dicente Paulo (Rom. 4): *Ei qui operatur, merces non imputatur secundum gratiam, sed secundum debitum; nam si gratia, jam non ex operibus, alioqui gratia jam non est gratia.* Cum ergo auxilium supernaturale possit interdum dari ex merito seu ex debito, non est idem auxilium supernaturale quod gratuitum; sicut neque e contrario auxilium gratuitum idem in rigore est quod supernaturale, nam potest esse aliquod auxilium gratis datum ad aliqua naturalia opera efficienda, quod in se supernaturale non sit, quamvis tale auxilium dari non soleat, nisi cum aliquo ordine ad finem et bonitatem supernaturalem, et sub ea ratione supernaturale dici possit.

Error Semipelagianorum exponitur.

5. *Quo sensu D. Augustinus, 1 Retract., c. 23, retractat hanc propositionem, quam alibi docuerat: Initium fidei est ex nobis.* — Atque hinc intelligitur alius error, qui Semipelagianorum vocatus est, seu reliquiæ Pelagianorum. Confutato enim Pelagio, orti sunt alii qui dixerunt, esto sit verum, ad comparandam justitiam, necessarium esse supernaturale auxilium, non tamen gratuitum; quia putabant interdum propter opera nostra dari, quia alioqui non esset in potestate hominis salva-

ri, sed solum in voluntate Dei dantis auxilium necessarium cui vult. Et quidem hunc errorem prius etiam Pelagius docuerat, ut ex Augustino colligi potest, epist. 107; tamen Semipelagiani, aliis rejectis erroribus Pelagii, hunc indirecte et occulte retinere conati sunt, ita ut in eorum verbis gratia sonaret, et meritum delitesceret. De his enim videtur scripsisse Leo Papa, epist. 84, in hæc verba: *Damnent apertis professionibus suis superbi erroris auctores; et infra: Nihil in verbis eorum obscurum, nihil inveniat ambiguum; quoniam novimus hanc istorum esse versutiam, ut in quacumque particula dogmatis execrandi, quam a damnandorum societate discreverint, nihil sibi sensuum suorum existiment esse non saluum. Cumque omnes definitiones suas, ad subrependi facilitatem, improbare se simulent atque deponere, hoc sibi tota arte fallendi, nisi intelligantur, excipiunt, ut gratia Dei secundum merita dari accipientium sentiatur, quæ utique nisi gratis detur, non est gratia, sed merces, dicente Apostolo (Ad Ephes. 2): Gratia estis salvati per fidem, et hoc non ex vobis, donum enim Dei est, non ex operibus, ne quis gloriatur.* Adversus hunc ergo errorem definivit Concilium præsertim Arausicanum II, et docent Patres, hoc auxilium, ad opera salutis necessarium, esse omnino gratuitum. Quoniam vero, ut dixi, sæpe contingit aliquod huiusmodi auxilium ex operibus dari, id est, ex merito, vel de condigno, ut quando justus, bene utendo donis acceptis, meretur subsequencia; vel de congruo, ut cum peccator, bene et supernaturaliter operans ex priori auxilio, subsequens meretur, ut sæpissime docet Augustinus, epistola 105 et 106, quoniam (inquam) unum auxilium dari potest ex opere procedente ab alio, ideo Patres constituunt hanc gratiam potissime in primo auxilio, quod ad concipiendam fidem seu voluntatem credendi datur, quod vocant justitiæ initium; et hoc modo negant initium salutis posse esse ex nobis, negantque totam gratiam, prout in illo primo auxilio inchoatur, posse aliquo modo fundari in meritis nostris; quod necesse est intelligi, non solum de merito de condigno, sed etiam de congruo; tum quia, si solum excluderetur meritum de condigno, non solum primum auxilium, sed etiam subsequencia usque ad justificationem darentur sine merito, cum tamen Augustinus, 1 Retract., cap. 23, simul et neget initium fidei esse ex nobis, et affirmet meritum ab ipsa fide inchoari, et dicta epistola 105 dicat, per fidem posse nos gratiam

missionis peccatorum mereri; tum etiam quia Semipelagiani non ponebant meritum de condigno in eo opere humano, propter quod initium gratiæ seu primum auxilium dari aiebant. Unde non dicebant dari ex justitia, sed ex misericordia, quanquam per respectum ad aliquem laborem nostrum vel conatum, seu ad voluntatem et desiderium obtinendi gratiam vel justitiam, quatenus viribus liberi arbitrii haberi potest ante omnem gratiam, ut sumitur ex Cassiano, lib. 12 de Instit. Cœnob., cap. 14 et seqq., et in Collat. 13. Et hoc sensu ait Augustinus sæpe, *gratiam nihil humani meriti præcedere*; vocat enim humanum meritum, illud quod sine ulla gratia præsumitur ex sola libertate, ut patet ex dictis epistolis et lib. de Grat. et lib. arb., cap. 6. et seq., et præf. in Psalm. 31; et eodem sensu scripserunt contra hunc errorem Prosper, lib. cont. Collat., et Fulgentius, lib. de Incarnat. et grat., cap. 12, 13, 17, et Petrus Diaconus, lib. de Grat. et lib. arbit., cap. 8; et damnatur a Leone Papa supra, et Cœlestino, epist. 1; et in Concilio Arausicano II, et in Tridentino, sess. 6, cap. 5.

Explicatur quorundam Scholasticorum sententia, ne cum Semipelagianorum errore involvatur.

6. Non omittam autem hoc loco advertere, quosdam Scholasticos Doctores, non ignobiles aut recentiores tantum, sed etiam graves et antiquos (D. Thomas in 2, d. 28, quæst. 1, articul. 4; Alex. Alens., 3 part., quæst. 61, mem. 5, art. 3), docuisse posse hominem per vires naturæ aliquid efficere, quo primum gratiæ auxilium seu primam vocationem obtineat; atque ita exposuisse illud axioma: *Facienti quod in se est, Deus non denegat gratiam*, de illo qui per vires liberi arbitrii quod in se est facit. Sed horum Theologorum sententia pie explicanda est, et non statim cum Semipelagianorum errore involvenda; habet enim Catholicum sensum, quamvis fortasse commodius magisque sine occasione aut vestigio suspicionis posset aliis verbis declarari. Studuerunt ergo hi doctores Catholici, ut sufficientiam et necessitatem gratiæ declararent, invenire modum quo sit in potestate hominis habere illam, etiam quoad primum auxilium; quia alioqui non apparet quomodo sit in potestate illius salutem obtinere, si non est in potestate illius eam inchoare. Atque hinc supponunt, id quod certissimum est, Deum,

quantum in se est, paratum esse ad dandum omnibus gratiam suam, et ad vocandum omnes adultos (qui soli sunt proprie capaces vocationis); sic enim verum est illud: *Deus illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum* (Joan. 1); et illud: *Deus vult omnes homines salvos fieri* (ad Tim. 2), juxta expositionem magis receptam; hoc ergo modo est in potestate cujuscumque hominis salvari; quia est in potestate ejus habere hoc divinum auxilium, non ex merito aut dispositione sua, sed ex liberali et generali largitione Dei. Quamvis autem homo nihil ex se possit efficere, quo divinum hoc auxilium obtineat, sed Deus sola gratuita voluntate sua illud offerat, potest tamen homo (ut D. Thomas, libr. 3 Cont. gent., cap. 159, docuit) sua voluntate impedire sufficienter, et quantum in ipso est, ne a Deo actu recipiat hoc auxilium et hanc vocationem, si, multiplicando peccata, magis magisque illius indignum se ipsum reddat. Dico autem sufficienter, quia peccatum, quantum in se est, est hujus pœnæ dignum; quanquam, non obstante quocumque peccato, possit Deus hanc gratiam conferre, et sæpe id faciat, illuminando, et efficacissime vocando etiam gravissimos peccatores, ut certissimum sit hanc gratiam dari cui datur, si ne merito ejus, quamvis ei, cui actu non datur, ex demerito et impedimento ejus non detur.

Exponitur illud axioma: Facienti quod in se est, Deus non denegat gratiam. — Hinc vero ulterius fit quod, si homo habens solum naturale lumen rationis, ita se gereret ut nullum novum impedimentum gratiæ adhiberet, infallibiliter opportuno tempore auxilium vel vocationem gratiæ reciperet, non ex suo merito, sed ex generali illa liberalitate Dei, qua stat ad omnium ostium et pulsat. In hoc ergo sensu, dixerunt illi auctores, facienti quod in se est, Deum non denegare gratiam; et clarius diceretur, non ponenti obicem et impedimentum, per id quod ex se facere potest, Deum ex sua liberalitate dare gratiam, quam homo promereri non potest. Quæ veritas, hoc modo explicata, fere coincidit cum illa, quam Concilium Tridentinum, sessione 6, cap. 11 et 13, confirmavit: *Deus neminem deserit, nisi prius deseratur ab ipso*; esset enim maxima desertio Dei, si vel primam vocationem et auxilium gratiæ ei homini non impenderet, qui per paratum usum sui liberi arbitrii eum denuo non deserit. Igitur verum est Deum dare gratiam

suam non ponenti obicem; nec per hoc homini aliquid attribuitur, quo gratiam promeretur, sed solum quod possit illam per peccatum impedire; vel ad summum quod possit vitare peccatum contra legem naturæ, quod posset illam impedire; potest autem id homo per liberum arbitrium, vel quoad singulos actus, vel quoad omnes per breve tempus; vel certe etiam potest adjutus speciali Dei protectione, quamvis nondum sit elevatus, vel excitatus ad actus supernaturales, juxta ea quæ statim subjungemus.

Ex his ergo colligitur, quod si axioma illud: *Facienti quod in se est*, etc., explicetur de dispositione positiva, ad quam ex lege Dei consequatur gratia, non potest intelligi de homine faciente quod in se est per vires naturæ, sed per gratiæ auxilium; unde non potest accommodari ad collationem primi auxilii, sed ad subsequencia, ut divus Thomas recte exposuit 1. 2, quæst. 109, art. 6, ad 2. An vero hoc primum auxilium oporteat esse supernaturale simpliciter, et immediate ad actus supernaturales ordinatum, ut est vocatio ad fidem, vel pœnitentiam; vel ante illud interdum præcedat auxilium gratuitum, in se quidem naturale, relatione tamen, et ex intentione donantis supernaturale, ut est inspiratio eleemosynæ, vel alterius operis moralis similis, quando a Deo gratis datur, ut hominem paulatim ad altiorem vocationem disponat; hoc (inquam) nihil ad præsens refert, dummodo certum sit primum gratiæ auxilium sine merito, tam de condigno quam de congruo, hominibus dari. Et ut a Semipelagianis magis separemur, hoc intelligamus de primo auxilio supernaturali, et ad supernaturales actus immediate tendente; nam, licet contingere possit, ante hoc auxilium præcedere in homine bona opera moralia ex speciali et gratuita providentia Dei, ordinata, saltem remote et mediate, ad supernaturalem finem, nihilominus non existimamus illa opera moralia dici posse dispositionem, nedum aliquod meritum ad illud supernaturale auxilium obtinendum, quia omnino sunt inferioris ordinis; et, ut sunt ab homine operante, nihil habent supernaturale, sed ad summum ex relatione Dei extrinseca in eum finem referuntur; quod non sufficit, quia actus hominis non est dispositio, vel meritum, nisi prout est ab ipso homine; solum ergo poterunt huiusmodi actus impedire peccata, quæ possent esse obex et obstaculum talis gratiæ. Et hanc sententiam, præter veritatem

ejus, eo libenter amplectimur, quo etiam deserviat ut evidentius constet, quantum a Pelagianorum et Semipelagianorum doctrina in discursu et progressu hujus sententiæ, quam fundare intendimus, recedamus. Sit ergo constans et certum, ad supernaturales actus necessarium esse auxilium gratiæ supernaturale et gratuitum.

CAPUT III.

AUXILIUM GRATIÆ PER MODUM CONCURSUS ESSE NECESSARIUM AD ACTUS SUPERNATURALES.

1. *Auxilium gratiæ dupliciter necessarium.*

— Explicata necessitate supernaturalis auxilii, ut ad punctum præcipuum nostræ controversiæ perveniamus, inquirendo an sit necessarium vel possibile aliquod auxilium prædeterminans physice voluntatem ad hos actus liberos supernaturales, oportet varia genera horum auxiliorum distinguere, et in singulis hoc explanare. Principio igitur dividi potest hoc auxilium, in illud quod est necessarium per modum concursus, vel per modum principii: duplici enim titulo potest hoc auxilium esse necessarium: primo, ex generali ratione omnium rerum creatarum; est enim actus supernaturalis ens per participationem, et hac ratione indiget actuali et immediato influxu Dei ut fiat; unde necesse est ut illa actio, per quam nostra voluntas elicit talem actum, sit etiam actio Dei, ut ex tractatis in 1 lib., cap. 4, satis probatum relinquatur. Secundo, est auxilium gratiæ necessarium ob specialem rationem talium actuum, quia nimirum excellunt vim effectivam, quam intellectus et voluntas creata habent ex natura sua ad operandum; non enim attingunt hæ potentiæ excellentiam horum actuum: et ex hac parte necessarium est auxilium gratiæ per modum principii, id est, quod compleat principium potens efficere tales actus: et hoc modo est hæ divisio expressa D. Thomæ 1. 2, quæst. 109, præsertim in prioribus articulis, circa quam pauca observare oportet, quæ ad intelligendam veritatem, quam intendimus demonstrare, multum juvabunt.

2. *Concursus gratiæ recte auxilium appellatur.* — Circa auxilium ergo quod dicitur per modum concursus, observandum est primo, quamvis in re certissimum sit necessarium esse hujusmodi actualem, proximum ac immediatum concursum Dei ad actus su-

pernaturales, eadem vel majori ratione, quæ ad cæteros actus necessarius est proportionatus concursus, nonnullos tamen, hærentes in nomine, nolle hunc concursum auxilium appellare, sed tantum concursum; quia auxilium significat causam actus, concursus autem non est causa, sed potius ipsemet actus. Auxilium enim est quo potentia juvatur ad agendum. Unde esse debet aliquid in ipsa potentia per modum actus primi, et consequenter ut causa actus et prius illo, interdum natura tantum, interdum etiam tempore, ut quando voluntas non vult uti auxilio sibi dato. Sed neque est cur hæreamus in voce, neque cur timeamus concursum hunc auxilium appellare, cum etiam concursus generalis in ordine naturæ auxilium dici soleat, quod Deus juvat causas secundas ad efficiendas actiones, quas per se solæ facere non possent. Certe D. Thomas 1. 2, quæst. 109, art. 1, cum dicit intellectum humanum indigere auxilio divino ad quamcumque cognitionem naturalem, non vero indigere illustratione superaddita, nisi ad supernaturalia, nomine auxilii nihil aliud intelligit nisi generalem concursum; et eodem sensu dicit, art. 2, naturam humanam in quocumque statu indigere auxilio divino ad faciendum vel volendum quodcumque bonum, scilicet, etiam naturale; et art. 3, ait hominem in statu naturæ integræ potuisse operari virtute suæ naturæ bonum, quod est sibi connaturale, absque additione gratuiti doni, licet non absque auxilio Dei moventis, id est, concurrentis cum homine ut prima causa; jam enim supra declaravi cur D. Thomas hunc concursum motionem vocet, ut ejus eminentiam indicet. Deinde in cæteris causis, ut, verbi gratia, inter homines, dicitur unus præbere auxilium alteri, quando eum juvat ad eundem effectum vel eandem actionem; ut quando unus homo juvat alium ad aliquod pondus ferendum, unus nihil confert alteri, quod sit principium actionis, sed ipsemet cogendo præbet auxilium; sua ergo actione juvat alium: illa ergo est quasi formale auxilium; ad hunc ergo modum Deus auxiliatur homini concurrens cum illo; et concursus, quem præbet, est auxilium quo juvat hominem ad effectum. Non est ergo necesse ut auxilium sit causa actus seu effectus proprie et in rigore, sed satis est quod sit via ad terminum, seu actio ad effectum; et ideo non est etiam de ratione auxilii, quod sit actus primus, et multo minus est de ratione ejus, quod sit separabilis ab actu secundo; de hoc

enim auxilio recte intelligitur quod dixit D. Thomas 1. 2, quæst. 10, art. 4, ad 3: *Quod si Deus movet voluntatem ad aliquod, impossibile est poni quod voluntas non moveatur.* Deinde non refert quod hic concursus Dei in re non distinguatur ab actione creaturæ: quia hoc non obstat quominus ille concursus habeat rationem auxilii respectu voluntatis, vel in ordine ad effectum, quia juvat illam ad efficiendum actum; vel etiam in ordine ad ipsam actionem ut est a voluntate, quia non posset ipsa influere sine influxu Dei; unde ad hanc denominationem distinctio seu præcisio rationis sufficit. Atque ita hunc concursum ad actus supernaturales inter auxilia gratiæ numerant Soto, libro 1 de Nat. et grat., cap. 16; Vega, lib. 6 in Trident., cap. 5 et sequentibus.

3. *Quale sit hoc auxilium.* — Secundo, circa idem membrum hujus divisionis est observandum, apud omnes Catholicos esse certum, hoc auxilium, prout in re datur ad actus supernaturales, esse supernaturale donum gratiæ, ex suo genere gratuitum respectu humanæ naturæ. Probatur, quia hic concursus nihil est aliud quam actio ipsa, qua fit actus supernaturalis, prout est a Deo; ergo sicut actus est supernaturalis, ita necesse est hunc concursum supernaturalem esse; nam actio specificatur a termino, et ad eundem ordinem pertinet; imo in præsentem nihil aliud est quam ipsemet actus, prout est in fieri a tali agente. Est ergo hic concursus in se quid supernaturale, et consequenter etiam est donum supernaturale et gratuitum respectu humanæ naturæ, quia, sicut tale genus actuum non est illi debitum, ita neque talis modus concursus. Hoc tamen juxta varias opiniones supra relatas cum proportionem est accipiendum; nam, qui putant hos actus esse naturales quoad substantiam, consequenter aiunt ad illos actus etiam quoad substantiam sufficere concursum naturalem Dei, ut videre licet in Cajetano 1. 2, quæst. 109, art. 9, et Soto, lib. 3 de Natura et gratia, cap. 4, concl. 2; sed necesse est ut hi auctores fateantur illum concursum esse supernaturalem quoad modum, quatenus per illum fit aliquis modus supernaturalis in actu, nisi fortasse supernaturalitatem actus ponant in sola aliqua extrinseca denominatione, quod omnino falsum esse censeo. Supponendo autem (ut supponimus) actus esse in sua entitate supernaturales, evidens est concursum supernaturalem et ejusdem ordinis esse ad illos necessarium.

Quam diversimode de auxiliis gratiæ auctores loquantur.

4. Cum ergo hoc in re certum sit, in quibusdam loquendi formulis solet esse quædam ambiguitas, et consequenter sententiarum diversitas, quæ revera nulla erit si termini explicentur; quidam enim hujusmodi concursum non appellant speciale auxilium, sed generale; aliis hoc valde displicet, quia, cum sit auxilium gratiæ, necesse est esse speciale. Rursus, quidam nolunt hunc concursum vocare supernaturalem ex se, sed indifferentem, quia, ut est a Deo, inquit, indifferens est, licet in re ex principio proximo supernaturali determinetur, ut sit supernaturalis. Aliis vero hoc displicet, quia concursus, prout in re est, non potest esse indifferens, etiam prout est a Deo; quia Deus non confuse, sed determinate applicat suam virtutem ad talem actum. Denique in hoc etiam differunt auctores; nam quidam aiunt hunc concursum esse a Deo ut prima causa, abstrahendo ab eo quod sit auctor naturalium vel supernaturalium effectuum; alii vero docent esse a Deo, ut auctore supernaturali. Sed tota hæc diversitas solum esse potest in modo loquendi, suppositis prædictis principiis, nimirum, quod hi actus sunt supernaturales quoad substantiam, et quod hoc auxilium nihil est aliud quam ipsemet actus, ut manans a Deo.

Quidam auctores considerarunt primam radicem et originem hujus concursus, seu necessitatis ejus, quæ quodammodo eadem est in omnibus actibus, tam naturalibus quam supernaturalibus, scilicet, quia entia participata sunt, et quia principia proxima eorum etiam sunt imperfecta et participata, ideoque dependentia a primo principio, tam in operari quam in esse. Considerando ergo hunc concursum secundum hanc radicem, vocarunt hunc concursum generalem, quia debetur ex generali ratione entis, et eodem modo vocarunt indifferentem, quia ratio entis, in qua fundatur, indifferens est ad quodlibet genus entis participati. Et eadem ratione hunc concursum attribuunt primæ causæ ut sic, quia Deus præbet hunc concursum quasi ex generali lege qua debet omnibus causis secundis concursum accommodatum, quatenus prima et universalissima causa est. Unde hac etiam ratione potuerunt hoc auxilium generale appellare, quia ex generali lege et modo quodam omnibus communi tri-